

העלוך יוצא לאור

לעילוי נשמת

היקרות והנכבדות

זמירה משה ע"ה

נלב"ע ג' כסלו תשפ"ד

ואחותה אביבה הביבה ע"ה

נלב"ע ד' אדר ב' תשפ"ד

בנות שלמן ושרה ז"ל

☆

ת.נ.צ.ב.ה.

בא לידו מעשה עכן. כענין שנאמר: "בני שים נא כבוד לה' אלוקי ישראל ותן לו תודה" (יהושע ז). ומתוך רצויין ופיוסין נתרצה לו עכן והודה, וחזר בתשובה, וקנה לו חיי עולם הבא. שנאמר: "יערך ה' ביום הזה" - היום הוא עכור, ואינו עכור לחיי לעולם הבא.

וכך כותב רבינו תם בספר הישר: כי "החכמים והחסידיים בתחילת תנאי עבודתם, יעמידו לנפשם זה התנאי, לכבוש כעסם, ולא יכעסו ולא ישטמו, אך לבם רחב לקבל מעשי האדם אם טוב ואם רע. ואם יזיק להם אדם נבזה, תייקר נפשם מלחלל כבודם עמו, ולהשיב לו כגמולו. ואם יזיק להם אדם נכבד, יסבלו דבריו ויתאפקו"

סבלנות היא מדה הצריכה לכל אדם

ג. דברים מאלפים במעלת הסבלנות הנדרשת, הביא הפלא יועץ, וכה כתב: "סבלנות מה טוב ומה נעים! וזו מדה טובה צריכה לכל אדם, הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו, אם הוא רישא דעמא [מנהיג העם], צריך הוא לסבול את משא העם ולסבול עלבונו מאנשים בני בליעל המתריסים כנגדו, וינהגם וינהלם בנחת רוח, וכן כל אחד בביתו לגבי אשה ותינוק, לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת. והכל לפי מה שהוא אדם ולפי דעתו של בן, לפי שניו ולפי מדותיו ולפי השעה ולפי הצורך, צריך פלס ומאזני משפט ושיקול הדעת בשקל הקודש, איזוהי דרך ישרה אם לזרוק מרה או לסבול ולשתוק, אם לדבר רכות או קשות". עכ"ל.

שמעון ולוי איבדו מעלתם בגלל משהו מן הכעס

ד. היה אומר הגאון הצדיק רבי אליהו לופיאן זצ"ל (לב אליהו ח"ב - קפו) - שמעון ולוי עלה בלבם פעם אחת בכל ימי חייהם משהו מן הכעס על שטימא דינה אחותם. והיה ראוי לכעוס על כן, אלא מפני שמיהרו להראות כעסן ולא התאזרו בסבלנות ליטול עצה מאביהם, נענשו נוראות לדורות עולם שהוכיחם אביהם: "אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל" ולא עוד אלא שחקוק עליהם בתורה הקדושה: "ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה" ומה נענה אגן שמתמלאים בחרון וזעם על לא דבר!

מדוע פסל "החפץ חיים" אדם למשפיע רוחני בישיבה

ה. מעשה היה בזמן החפץ חיים. הגה"צ ר' אליעזר שולביץ, מיסד ישיבת לומז'ה פנה פעם במכתב אל רבינו ה"חפץ חיים" ובקשו לחוות דעתו על אדם מסוים שהוצע בתור משפיע רוחני בישיבתו, השיב ה"ח"כ בכתב, שלפי דעתו מוכשר וראוי לתפקיד המוצע ואיחל להם הצלחה, המנהלים תיכננו לגשת אל המומלץ בעוד מספר ימים ולבקשו לקבל עליו את המשרה המכובדת.

כעבור מספר ימים, היה זה בימי חול המועד, הגיעה למנהלי הישיבה מברק דחוף מה"ח"כ, שכתבו בעיצומו של חול המועד, [מפני שראה בזה ענין דחוף שראוי לכתבו בחולו של מועד על אף האיסור לכתוב בו], פתחו המנהלים את המכתב ונוכחו לראות דבר מוזר, שהוא חוזר בו מהמלצתו על אותו ת"ח לכהן.

פרשת וארא

סבלנות

הסבלנות הנדרשת למנהיגי העם ופרנסיו

א. "וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל" (פרק ו - ג)

רש"י: "ציווה עליהם להנהיגם בנחת ולסבול אותם". וביתר פירוט מובא במדרש: "אמר להם הקב"ה, בני סרבנים הם, רגזנים הם, טרחנים הם, על מנת כן תהיו מקבלים עליכם, שיהיו מקללין אתכם שיהיו מסקלים אתכם באבנים" (מד"ר שמות ז - ב)

מדברי חז"ל אלו, הרי לנו הוראה - כותב הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל (בספרו עלי שור - ח"ב) - עד היכן צריך איש הציבור להתאזר בסבלנות: הם מקללים אותו ומסקלים אותו באבנים, והוא מנהיג אותם בנחת וסובל אותם! כנראה, מי שאינו מסוגל לזה, אינו יכול להיות מנהיג ואיש ציבור, וזהו כלל בכל עבודה ציבורית: מלמד בכיתה, ר"מ בישיבה, רב בקהילה, גבאי בבית הכנסת או עסקן ציבורי. בלי סבלנות אי אפשר! עכ"ד. [ואכן העידה התורה על משה רבינו שהיה שלם במדה זו כמו דכתיב בסוף פר' בהעלותך - והאיש משה עניו מאוד - ופירש"י: שפל וסבלן...]

סבלנותו של יהושע בן נון

ב. וכשם שנצטוו משה ואהרן להנהיג את בני ישראל בנחת, כך היה הציבור ליהושע בן נון. כנאמר בפסוק: "קח לך את יהושע בן נון... וציות אותו" (במדבר כז - יט) וכתב רש"י: "ציות אותו" - על ישראל. דע שטרחנין הם, סרבנים הם, על מנת שתקבל עליך".

ואכן כך היה נוהג יהושע. בסבלנות, בנחת, ובלשון רכה. ולכן זכה לגדולה ולשררה. כמובא בספר מעלת המדות (מעלת הרצון) על הפסוק: "קח לך את יהושע בן נון, איש אשר רוח בו" (במדבר כז - יח). וכי שאר האנשים אין בהם רוח? אלא מהו "אשר רוח בו" - שהיתה רוחו נוחה ולשונו רכה לסבול את הבריות. צא ולמד כמה דיבר יהושע בלשון רכה ובדעת נוחה, כאשר

ביטול תורה. מיד פנה אליו ואמר: "למד כבר עכשיו!" לפליאתו, מה ילמד כאן באותם דקות ספורות שנותרו עד לסעודה, השיב לו האדמו"ר במילה אחת: "סבלנות!..." (ראש גולת אריאל)

מִרְן הָרַב אֱלִישֵׁיב זי"ע: עבודתנו בעולם הזה לסבול ולשתוק...

ח. וכך מספר נכדו של מרן הרב אלישיב זצ"ל (בספר עמודו של עולם עמוד קנ"ה) מעשה שהיה ביהודי תלמיד שעמל במשך זמן רב לאסוף מפסקי מרן הרב אלישיב ועמד להוציא ספר רחב יריעה ואת השם של הספר יתכון לקרוא "ש"ת הגר"ש אלישיב" וכשהרב אלישיב שמע מכך נגרם לו עגמת נפש, שהרי מעולם לא הסכים להדפיס את פסקיו וכו'. בזמן שהדבר נודע להרב אלישיב, המחבר כבר הדפיס את הספר, והכריכות כבר היו מוכנות, הרב אלישיב הוציא מכיסו הון רב וביקש שיפנו למחבר באופן מכובד, ויקנו ממנו את הכריכות הישנות ויבקשו שיעשה כריכות חדשות עם נוסח אחר שממנו ישתמע שהספר יוצא על דעת המחבר בלבד.

אחד מבני הבית שידע את גודל צערו של הגר"ש, אמר לרב אלישיב כי יש לו אפשרות לגרום לכך שהמחבר לא יוציא את הספר כלל.

נענה הרב אלישיב: "חלילה לעשות כן, הרי אותו מחבר עמל הרבה על הספר ועתה ברצונו לקצור את פרי עמלו", ואז הוסיף: בעולם הזה צריך לסבול ולשתוק... זה העבודה שלנו בעולם הזה! [אין דער וועלט, דארף מען ליידען און שוויגען... דאז איז אונזערע ארבעט אויף דער וועלט!...]

מובטח אני שאין זה בתוך ביתי!

ט. מובא בגמרא בברכות (ס):

מעשה בהלל הזקן שהיה בא בדרך ושמע קול צוחה בעיר, אמר מובטח אני שאין זה בתוך ביתי, ועליו הכתוב אומר משמועה רעה לא יירא נכון ליבו בטוח בה'. נשאלת השאלה כיצד הלל אומר דבר כזה, וכי לא ראינו גדולי ישראל שהיתה פורענות בתוך ביתם ר"ל?

[ויש שביארו כידוע שהלל היה ותרן גדול מאוד והיה מעביר על מידותיו בצורה מופלאה, כמו שמסופר עליו במסכת שבת (דף לא.) והרי למדנו שכל מי שמעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו, וגם למדנו שאין יסורין בלא עוון [שם נה.], ואם הלל היה מעביר על מידותיו אם כן כיפר בכך על כל עוונותיו, אז אין סיבה שהוא יקבל יסורים. עכשיו מובן כיצד יכול הלל לומר בטוח אני שזה לא בתוך ביתי.]

ובספר "תפארת שלמה" מבאר: שהוא היה בטוח בזה מפני שהוא אמר, זה לא יכול להיות מהבית שלי, כי בבית שלי חונכו שלא צועקים, בבית שלי חונכו למידת הסבלנות, והאמונה, - שאם אין עכשיו, אז מאמינים ויהיה אח"כ, אצלנו בבית אין צעקות...

הבה נסגל לעצמנו את מידת הסבלנות, ויהא לנו עינינו דברי רבינו חיים מואלין זצ"ל באגרותיו: "כי על ידי מדת הסבלנות משיג האדם רצונו יותר ויותר מעל ידי כל תקיפות שבעולם..."

לאחר בירור, נודע להם פשר הדברים. זמן קצר לאחר שביקרה המשלחת אצל החפץ חיים, פקד את ביתו גם הת"ח המומלץ, והתלונן בפניו על קשיי הפרנסה שלו, כששמע זאת הת"ח מיד חזר בו באמרו: אדם המתלונן על פרנסה ואין לו בטחון בהקב"ה איננו יכול להיות משפיע רוחני בישיבה, ועוד 'בחול המועד' התיישב לכתוב למנהלי הישיבה שהוא חוזר בו מהמלצתו.

לקח גדול למדנו אנו ממעשה זה, כשהת"ח המליץ על אותו אדם ודאי שהיה ראוי לכך בכל מעלותיו הן בתורה, הן במידות ויראת שמים, ומדוע הפסיד את כל המשך עלייתו עקב קוצר הראיה שהיתה לו, ומכך נבע אצלו חוסר הבטחון בה' שהביאה אותו להתלונן על מצבו, כשאדם בוטח בבורא עולם אין לו כלל דאגות, כיון שהקב"ה דואג לו יותר ממה שהוא דואג לעצמו.

הגה"צ ר' שלום שבדרון זצ"ל כשסיפר מעשה זה סיים: והנה מה שאנו צריכים ללמוד מהסיפור הזה, הוא ענין ה'סבלנות', כי מה היה חסר לאברך? שום דבר, הוא היה מצויד בכל המעלות הדרושות, שהרי כך היתה עליו מלכתחילה הידיעה של החפץ חיים, כי יוכל לשמש משגיח בישיבה, אבל הוא היה חסר מעט הסבלנות הדרושה, ואילו היתה לו הסבלנות והיה מתמנה למשגיח, היה זוכה לעוה"ז ולעוה"ב. הוא היה פורח ומשגשג, ונהנה מן העולם של תלמידי הישיבה. והעולם היה נהנה ממנו וכו'. אבל כאשר לא זכה במשרת המשגיח הוא אמנם נשאר אדם חשוב, אבל לא הגיע כלל ברוחניות למה שהיה יכול להגיע.

[סיפור נפלא ויסודי זה סיפר לנו הגה"צ ר' אליהו לופיאן זצ"ל]. ואכן כשספרו את המעשה הזה להגר"ז ז"ל, עם ההוספה הנ"ל למה יכל להגיע אותו אברך ולא הגיע מפאת חוסר סבלנותו וכו', נענה הרב ואמר "טוב טוב למד המספר את המעשה"....(שאל אביך ויגדך ח"א)

"אין לי רשות להתלונן עליו..."

ו. סיפר הגאון רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי זצ"ל (גאב"ד קריניק): "פעם אחת הייתי נוכח כאשר בא אל הגאון רבי חיים עוזר גרודז'נסקי זצ"ל, בנו של רב אחד. הלה הציק לו הרבה שימליץ בעד אביו להתקבל כרב בעיר מסוימת, שמשרת הרבנות היתה פנויה שם באותה שעה". דעתו של רבי חיים עוזר היתה כי אותו רב לא מתאים לכהונת העיר המוצעת, ולכן לא נענה להמליץ עליו, בראות הבן כי רבי חיים עוזר לא נענה לו התחיל לדבר בחוצפה וביטויים דוקרים כמדקרות, עד כי אחזתני רעדה.

"רבי חיים עוזר ישב כל העת ההיא בלי לפצות פיו. רק לאחר שעברו דבריו כל גבול, יצא רבי חיים עוזר בשתיקה לחדר השני. שאלתי: הרי גם לסבלנות יש גבול? השיבני רבי חיים עוזר: "הרי הוא בן ומשתדל למען אביו, ואין לי רשות להתלונן עליו..." (גדולי הדורות)

ללמוד "סבלנות"...

ז. כאשר אחד מבני משפחתו של כ"ק האדמו"ר רבי אברהם מרדכי אלטר זצ"ל (בעל האמרי אמת) חזר פעם מבית תלמודו לארוחת צהריים והאוכל לא היה מוכן עדיין, הבחין האדמו"ר שקצרה רוחו של הלה מפני